

שיש לו לגבי קהל מסויים, בהופעותיו החיות.

לרשות העיתון החדש עמדו הרבה כסף, הרבה רצון טוב והתלהבות של קבוצה קטנה שהיתה מסורה לעניין. זורבין עצמו בילה במערכת ימים ולילות, עד לשעה שתיים אחר הצהר. השקיע בעניין את כל מירצו והונו — תופעה בלתי שגרתית של עבר יהודי שלא חסרה לו פרנסה. אלא שבכך לא היה די.

מלבד היעדר כוחות מיקצועיים, יצר לעצמו העיתון מיד תדמית ימנית קיצונית. עוד יותר מזו של עיתוני-הערב הקיימים. כעורכו מונה איש הליכוד, אוריאל לין. אנשי ארץ-ישראל השלמה נתנו בו את הטון. הכותרות הראשיות שלו ניסו ללבות אווירת מתיחות ביטחונית מפוברת. כתביו לא הצליחו להשיג אפילו ידע על בלעדית אחת.

השבוע הודיע היום הזה על הפסקה „זמנית“ של הופעתו. וזהי צורה אלגנטית מקובלת בעולם העיתונות לבשר על נעילה. לה. אף אחד מהעיתונים שנסגרו „זמנית“, לפחות בארץ, לא הופיע מחדש. קיים ספק אם תתגשם התוכנית להוציא את העיתון לאור אחת לשבוע, כעיתון של יום ששי בשבת הקרובה, על כל פנים, הוא לא יופיע.

ערב הופעתו של העיתון ניסו מעריציו של משה דיין להגן על הסכמתו לקבל את תפקיד ה„העורף“ הראשי של עיתון-ערב חדש. „הוא עוד לא נכשל בתפקיד עורך עיתון“, אמרו. עתה, ויכול דיין למנות גם כישלון זה ברשימת כישלונותיו. למרות שב הפעם היה חלקו בכישלון קטן יותר מכל הכישלונות להם היה שותף.

הצד השני של המיליון

העיתונות העיברית

בעיני ירדו האישי שה אשר ירדן

אחד הגיבורים הבולטים של „פרשת ידן“ הינו המיליונר הישראלי-אמריקאי, אמנון ברנס, ששמו השתרבב לפרשה בקשר למכירת מלון-הקרוואנים שלו ב-אופירה, למרכז קופת-חולים.

בדומה ל„דוקטור ג'קיל ומיסטר הייד“ גם לברנס שתי פנים. מצד אחד הוא התי-עשר בארצות-הברית, מהקמת שרשרת של חנויות כל-יבני וחברות-אספקה שונות, ומן הצד האחר הקדיש מומנו למחקר, על „חלקה של העיתונות בהקמת מדינת-ישראל“, שראה אור כספר.

ברנס, שנולד בתל-אביב ב-1924, יצא ללמוד במהלך מלחמת-העולם השנייה,

THE ISRAEL PRESS THE ROLE OF THE PRESS IN THE FOUNDATION OF ISRAEL AMNON BARNES

עטיפת ספרו של ברנס העיתונות לא הכזיבה

באוניברסיטה האמריקאית של קאתר — שעה שבניידורו התגייסו לבריגאדה-יהודית, או לאירגוני-המתחרת. בקאהיר הו-ענק לו. בתום לימודיו, תואר ב.א. בעיי-תנועה. סמוך לפרוץ מלחמת-השחרור עבר ברנס לארצות-הברית, להמשך לימודיו ב-אוניברסיטת סיראקוזה שבמדינת ניו-יורק, שם הוסמך בתואר מ.א. בכלכלה מדינית ובעיתונות.

עיתונות עם שיניים. סיפורו של (המשך בעמוד 32)

בעוד המדינה נלחמת בנשירת העולים בווינה - היא מנשירה עולים מישראל

העולה שהורד בכוונה

הסיפור התחיל, בעצם, עם עלייתו של גריגורי (גרישה) לכטמן לישראל, בנובמבר '74, מטשורנוביץ שברוסיה. הוא הגיע ארצה לבדו, כשרוב מישפחתו, בר-דוסיה, ממחינה לראות כיצד יתאקלם ויסי-תדר הוא, ובהתאם לכך יחליטו אף הם אם לעלות — או להישאר ברוסיה. גריגורי, שבמיקצועו הוא חייט וגורן של כיגדי-עור, נשלח למעון-העולים טרן בהרצליה, והחל עובד בעבודה בלתי-מיקצועית, באורח זמני.

כעבור זמן-מה החל מחפש לעצמו עוב-דה במיקצועו. משלא מצא את מבוקשו באזור הרצליה, החל מבקש לעבור ל-מעון-עולים באזור אחר. בקשתו נענתה, ובאפריל '75 הוא הועבר למעון קסם ב-רחוב בן-יהודה בתל-אביב, המיועד ב-עיקר לעולים קשישים, שעברו כבר את גיל הפנסיה.

אולם גם כאן לא מצא גריגורי עבודה במיקצועו. הוא עבד במיטבח מלון טיני הסמוך, ובעבודות זמניות אחרות. מאחר שבמעון קסם נהגים העולים הקשישים מקיבצה של הביטוח הלאומי, לה לא היה גריגורי זכאי, הוא סבל לעיתים תכופות מחסור-כיס. עובדות אלה לא שיפרו את מצב-דרכו, הוא היה שרוי במתח, ויש להניח שלא היה מה שקרוי „עולה נוח“. בין העולים בקסם, שחלקם סובלים מבע-יות בריאותיות שונות מפאת גילם, היתה תסיסה בשל טיב המזון המוגש במקום. נשמעו תלונות, ואחת מאלה אף הגיעה לעיתון הרוסי היוצא בארץ. לכטמן היה בין מנסחיו. תלונה אחרת, שנשלחה כנר-אה על-ידי עולה אחר אל קרוביו ברוסיה, מצאה דרכה לעיתונות המצרית, שעשתה בה שימוש תעמולתי.

בנסיבות אלה נוצרה נגד לכטמן דיעה שלילית אצל מנהל-המעון, עזריאל ערד, ערד, שהיה בעבר איש צבא-הקבע ושימש בתפקידים שונים במימשל הצבאי עד לפני כשש שנים. החל משגר לממונים עליו ב-סוכנות, מיכתבים, שהם תואר לכטמן — בצדק או שלא בצדק — כטיפוס שלילי לחלוטין, מישרד לדיירי המעון זכר.

ערד המליץ בפני הממונים עליו לשלח את לכטמן מישראל, באחד ממכתביו אלה כתב שהוא רואה בלכטמן סכנה, וכי בהר-צאתו לחו"ל הוא רואה את הדרך הטובה והזולה ביותר עבור הסוכנות להיפטר מן העולה הבלתי-ינחה.

מובן שלכל הפרטים הנוגעים בלכטמן נוספו, כפי שקורה לרוב, שמועות ורכי-לויות, שהחלו מתגלגלות, התפסחו ואיבדו כל קשר למציאות. כך החלו מרגנים ש-לכטמן היה עבריון בעיר מוצאו, או ש-הוא חולה-נפש.

קריעה של הדרכון

בסוף נפדה ההחלטה לבחור בפתרון הקל ביותר, ולשלח את גריגורי לכטמן מישראל, כשהביצוע והמימון לכך באים מידי אותו הגוף שמתפקדו להביא עולים לישראל — הסוכנות היהודית.

מנקודה זו הפך הסיפור טרגדיה אישית של העולה, והביא לביזוי שם ישראל. לכטמן הגיע לרומא ופנה למישרד האס, אחד משני אירגוני-הצדקה הגדולים של יהדות ארה"ב, שמוסדות הקליטה והעלייה (ובתוכם הסוכנות) משתדלים לשכנעם, כי ימים אלה מש, להפסיק את התמיכה שהם מעניקים לעולים הנושרים בווינה. לכטמן ניסה בתחילה להכחיש שבידו דרכון ישראלי, כפי שתודרך, אלא שאנשי האס לא קנו את הסיפור, לכן שלף לכטמן את דרכונו הישראלי וקרע אותו לעיני כל. כעת, כשכבר לא היה לו דרכון, יכלו הם לטפל בו.

שיבעה חודשים התגלגל לכטמן ברומא, כשהוא חי מקיבוצות מוסדות-צדקה יהודיים, ולבסוף נדחתה בקשתו לקבל אשרת-כניסה לארה"ב. הוא התגלה לגרמניה, חזר לאר-צליה ומשם, לאחר שנאספו תרומות ב-מייוחד לצורך זה, עלה למטוס לישראל. אנשי מישרד הקליטה והסוכנות לא שמתו לקראתו בשבוע, שוב החלו לגלגל הבירוקרטיה טותנים, והפעם באכזריות גדולה מקודם. לבסוף, משלא מצא ללכט-מן מקום במעון-עולים עד למידורו בדיור, וסכומי-הכסף שניתנו לו למחיתו אולו, מצא את עצמו, שבעיים לאחר שובו, ישן

ב אחד הלינות בחודש אפריל

השנה התדבק איש הסוכנות היהודית על דלת חדרו של גריגורי לכטמן, עולה חדש מברית-המועצות, במעון-העולים קסם בתל-אביב. „התלבש ובוא אתי“, אמר איש-הסוכנות ללכטמן.

השניים יצאו במכונית פרטית לנמל-התעופה בן-גוריון בלוד, שם נתן האל-מוני ללכטמן דרכון עם אשרת-כניסה ל-

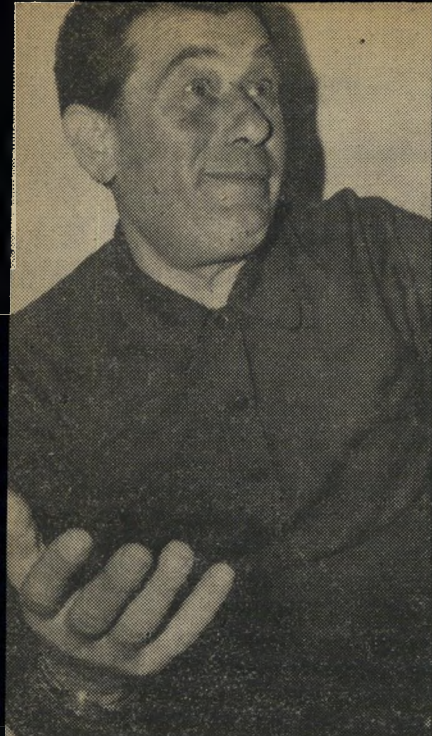
קודט גביש מענג סגור

איטליה, ציידו באלף לירות והעלה אותו על מטוס טירוראי בטיסה לרומא. על הכרטיס שניתן ללכטמן רשמו אנשי הסוכנות עבורו את כתובתו של מישרד האס ברומא. לשם עליו לפנות לקבלת עזרה, הסבירו לו.

כך החלה פרשה תמוהה שבמהלכה נשלח עולה מרוסיה, ביוזמת אנשי הסוכנות היהודית, לרומא, כדי שמשם ימשיך ל-ארה"ב כירוד.

לפני צאתו את הארץ תודרך גריגורי על-ידי אריה גווילי, איש הסוכנות, כיצד ירמה את אנשי האס ברומא ביחס לאר-צרותו. בידי לכטמן היה דרכון יש-ראלי קבוע (כחול), שהוצא ימים אר-דים לפני נסיעתו לצורך הטבעת אשרת-ההגירה בשגרירות איטליה (רק בדרכון קבוע מ-כנה השגרירות להטבעת אשרת). דרכון כזה פירושו — אחרות ישראלית, ואי-רשות ישראלית היתה מקשה על בעליה בקבלת עזרה מהאס ובקבלת אשרה ל-ארה"ב. לכן השאירו בידי לכטמן את תעו-דת-המעבר הזמנית (הכתומה) שהוצאה עבור רו חודשים אחרים קודמילכן, והיתה עדיין בת-תוקף.

גווילי ועוזרו, ישראלי, הורו ללכטמן, כי בהגיעו לרומא לא יראה לאנשי האס את הדרכון החכול שלו, אלא רק את תעודת-המסע הזמנית.

עזרה גריגורי לכטמן שונה ברחוב

על מדרגות מישרד הקליטה ברחוב אסתר המלכה בתל-אביב. במשך אותם ימים הספיק אף להיעצר על-ידי המיטרה אלא שקציני-המיטרה, שראו במה המדובר, שיתרוהו לאחר יממה, בתחולת השבוע שעבר נתקלו עיניו של דויד גביש (קרישטל) באדם הישן על הר-מידרכה, מול מישרד-הקליטה. דויד, שבר-עצמו עלה מרוסיה ב-1968, לאחר שהיה כולא במחנות שם משך 18 שנים, הוא נכה עוד מתקופת שירותו בצבא הרוסי בימי מלחמת-העולם השנייה. הוא התי-עניין אצל פקידי המישרד לשפר הדבר, ותשובתם היתה: „עזוב אותו, הוא משו-גע“, „בשאימרים לי על מישהו שהוא משוגע, זה נראה לי תמיד חסוד“, אומר גביש. „אם הוא משוגע“, שאלתי אותו, „מדוע לא תאשזו אותו?“

מפקיד לפקיד

לפקיד

ביש עובד כפדרן בתיאטרון ה-קאמרי, ומתגורר בדירת חדר וחצי במרכז תל-אביב. הוא החליט לאסוף את העולה לביתו, ולעזור לו להשתקם. למחרת לקח עימו את לכטמן, ויחד חזרו למישרד-הקליטה. „חשבתי שגם אני נהיה משוגע“, הוא מספר. „הלכתי לשפירא (הממונה על הטיפול בפרט), והוא שלח אותנו לגד הררי (עובד סוציאלי במישרד-הקליטה מטעם הסוכנות), אבל הוא אמר שזה לא מיקרה סוציאלי, לכן צריך שפירא לטפל בו. חזרנו לשפירא, וסיפרנו לו מה אמר הררי. תשובתו היתה: „אם הררי אומר, אז שיגיד“, וכך זה נמשך, במעגל סגור.“

גם כתב העולם הזה כימעט שהלך לאי-בוד בין שפע הפקידים במישרד-הקליטה. העיקרון המנחה את מרביתם הוא, כנראה, התעוורת מאחליות והטלתה על כתפי פקיד אחר. שפירא מפנה להררי, וזה מייעץ לפנות לחיים צינגלר (מנהל מחלקת דיור), ומשם מודיעים שעדיף לפנות לממרוד (מנהל סניף תל-אביב), וממרוד מוער מעליו כל אחריות ומפנה לסוויסה (הסדרן), או לאהרון שניא (המנהל), ובדרך זורק כל אחד שם איזור אחר בארץ שבו יכול עמיתו לסדר דיור.

שני הדוברים, גם זה של הסוכנות וגם עמיתו במישרד-הקליטה, האסימו שהמיק-רה אומלל. יוסי הראל, האחראי על עיתו-נות במישרד דובר-הסוכנות, תיאר את השתלשלות העניינים שהביאה להחלטה, אך הודה שלו, כיהודי ישראל, כואב כשי-הדברים מתגלגלים כמו במיקרה זה.

מדבריו של מייק לזין, דובר מישרד-הקליטה, נשמע כאב אמיתי למישמע המיק-רה. „למרות שייחכן שמדובר במיקרה פרובלמטי, אין זה פוטר מטופל“, הוא אומר. „לעזור חייבים לכולם.“

כעבור שעה של טיפול מרץ מצד מייק, הסתבר שקיימים חמישה מקומות שבהם יוכל גריגורי לכטמן לקבל דיור. גם בעיית-דמי-החקיום נפתרה חישקל.